

กลุ่มภารกิจจดหมายเหตุและสารนิเทศท้องถิ่น

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้

NORTH CLIPPING 2554/ 00088

ชื่อหนังสือพิมพ์ เชียงใหม่นิวส์	วันที่ 12 ต.พ. 2550	ปีที่ 16	ฉบับที่ 5680	หน้า 5

อาณาจักรภูกามยาว... ตำนานการสร้าง เมืองพะเยา

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	2 ก.พ. 2550	16	5680	5

พะเยาเป็นจังหวัดเล็กๆ จังหวัดหนึ่งซึ่งแยกตัวออกมาจากจังหวัดเชียงราย เดิมเป็นเพียงอำเภอรอบนอกหลายๆ อำเภอของเชียงรายก่อนที่จะรวมตัวกันตั้งขึ้นเป็นจังหวัดพะเยา

เมืองพะเยาเคยเป็นเมืองที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาแต่ครั้งอดีตกาล จะเห็นได้จากซากของสิ่งก่อสร้างซึ่งปรากฏตามโบราณสถานต่างๆ ในเมืองพะเยา บางแห่งก็ได้รับการบูรณะขึ้นมาใหม่ แต่บางแห่งยังคงถูกทิ้งไว้ให้ทรุดโทรม โบราณสถานและโบราณวัตถุที่พบในจังหวัดพะเยาล้วนแสดงถึงความเจริญทางด้านศิลปกรรมของเมืองพะเยาได้เป็นอย่างดี ศิลปะวัตถุที่พบในเมืองแห่งนี้ถูกเรียกว่า ศิลปะสกุลช่างพะเยา

หากย้อนกลับไปในอดีต จะพบว่าพะเยาเป็นเมืองเก่าแก่ที่มีความสำคัญมาก่อนสมัยสร้างเมืองเชียงใหม่ คือก่อน พ.ศ.1839 มีชื่อเดิมว่า “ภูกามยาว” ตามตำนานเมืองพะเยาเขียนว่าสร้างขึ้นโดยขุนศรีจอมธรรม ราชบุตรขุนลาวเงิน หรือขุนเงินเจ้าผู้ครองนครเงินยางเชียงแสน ขุนลาวเงินมีราชโอรส 2 องค์คือ ขุนชินและขุนศรีจอมธรรม เมื่อพระโอรสทั้งสององค์ทรงเจริญวัย ได้โปรดให้โอรสองค์แรกครองเมืองนครเงินยางเชียงแสน ส่วนองค์ที่สองคือขุนศรีจอมธรรมได้ทรงแบ่งพระราชทรัพย์และกำลังไพร่พลส่วนหนึ่งให้ไปสร้างเมืองใหม่ ขุนศรีจอมธรรมซึ่งขณะนั้นมีพระชนมายุ

25 พรรษา จึงได้นำกำลังพล ช้าง ม้า เดินทางจากเมืองนครเงินยางเชียงแสนมาทางทิศใต้ รอนแรมมาถึง 7 คืน ถึงเมืองเชียงมัน (บริเวณบ้านกว๊านในปัจจุบัน) ได้พบเมืองร้างแห่งหนึ่งปลายเทือกเขาตัวจ้ง ทรงเห็นมีชัยภูมิเหมาะที่จะสร้างบ้านสร้างเมือง จึงหักร้างถางพงแล้วสร้างเมืองขึ้นตามคำแนะนำของปุโรหิตาจารย์ ที่ว่าเป็นบริเวณมงคล เคยเป็นเมืองเก่ามีคูเมืองล้อมรอบและมีประตูเมืองอยู่ 8 ประตูอยู่ก่อนแล้ว ขุนศรีจอมธรรมทรงตั้งบายศรีอัญเชิญเทวดาตามราชประเพณี ทรงฝังเสาหลักเมืองขึ้น ฝังแก้ว เงิน ทองและปลูกต้นไม้ประจำเมือง สร้างเมืองเสร็จเมื่อปี พ.ศ.1638 โปรดให้เรียกชื่อเมืองแห่งนี้ว่า “ภูกามยาว” อันมีความหมายถึงเมืองที่ตั้งอยู่บนเนินเขาที่มีสันยาว ขุนศรีจอมธรรมครองเมืองภูกามยาวสืบต่อมาจนมีผู้สืบราชวงศ์อีก

9 รัชกาล จนถึงสมัยพญาเจ้าเมือง รวพพุทธศตวรรษที่ 18 พญาเจ้าเมืองเป็นราชบุตรขุนมิ่งเมือง ได้ขึ้นครองราชเป็นกษัตริย์ปกครองเมืองภูกามยาวต่อจากพระราชบิดา พญาเจ้าเมืองทรงปกครองเมืองภูกามยาวให้มีความเจริญรุ่งเรือง จนมีฐานะเป็นเมืองเอกเรียกว่า “อาณาจักรพยาว” ในสมัยนั้นมีหัวเมืองเอกอยู่ 3 เมืองคืออาณาจักรสุโขทัย มีพ่อขุนรามคำแหงเป็นกษัตริย์ อาณาจักรเมืองไชยนาทรายณ์ (เชียงราย) มีพญามังรายเป็นกษัตริย์ และอาณาจักรภูกามยาว มี

พระเจ้าตนหลวง วัดศรีโคมคำ

ชื่อหนังสือพิมพ์ เชียงใหม่นิวส์	วันที่ 2 ก.พ. 2550	ปีที่ 16	ฉบับที่ 5680	หน้า 5

พญาเมืองเป็นกษัตริย์ กษัตริย์ทั้ง 3 พระองค์
ทรงมีความสัมพันธ์ไมตรีกันดีต่อกัน และได้ทำ
สัตยปฏิญาณสาบานตนว่าจะซื่อสัตย์ต่อ กันจน
ตลอดชีวิต เมื่อพญาเมืองเสด็จสวรรคต พญา
คำลือราชโอรสก็ได้ขึ้นครองราชย์แทน

เมืองภูกามยาว ผ่านยุคสมัยของ
เหตุการณ์สำคัญต่างๆ มากมาย ครั้งหนึ่งพญา
คำฟู ราชวงศ์มังรายแห่งเมืองไชยนาทรายณ์ได้
ชักชวนพญาแก้วแห่งเมืองนันทบุรี(น่าน) ยก
กองทัพเข้าตีเมืองพยาวจนพังพินาศ หลังจาก
นั้นอาณาจักรภูกามยาวหรือพยาว ก็ตกเป็น
เมืองขึ้นของอาณาจักรไชยนาทรายณ์ (เชียงราย)
เรื่อยมา ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง
พ.ศ.2475 หัวเมืองต่างๆ ในล้านนาถูกเปลี่ยนให้
มีฐานะเป็นจังหวัดขึ้นต่อกระทรวงมหาดไทย
เมืองเชียงรายได้เปลี่ยนเป็นจังหวัดเชียงรายและ
เมืองพยาวได้กลายเป็นอำเภอพะเยา อยู่ในการ

ดูแลของจังหวัดเชียงราย

ในปี พ.ศ.2520 มีการออกพระราชบัญญัติตั้งจังหวัดพะเยา
ทำให้อำเภอพะเยามีฐานะเป็นจังหวัดพะเยาเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2520
โดยมีนายสัญญา ปาลวัฒน์วิไชย เป็นผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยาคนแรก

การดำเนินชีวิตโดยทั่วไปของชาวพะเยาก็มีลักษณะคล้ายกันคนเมือง
ในล้านนาคือนิยมรับประทานข้าวเหนียวนึ่งล้อมวงขันโดก อยู่บ้านได้ทุนสูง
สร้างด้วยไม้ทั้งหลัง ตามชนบทยังคงพบเห็นหญิงสาวที่นุ่งผ้าซิ่น ผู้ชายนุ่งเตี่ยว
สะต่อ กลุ่มชนพื้นเมืองส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดพะเยาได้แก่ชนชาวไทลื้อ
ที่อพยพมาจากสิบสองปันนาทางตอนใต้ของจีนเมื่อราว 200 ปีก่อน

โบราณสถานและโบราณวัตถุที่สำคัญและถือเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่

ชาวพะเยานับถือได้แก่ วัดศรีโคมคำหรือวัด
พระเจ้าตนหลวง วัดนี้เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูป
เชียงแสนที่ใหญ่ที่สุดในภาคเหนือ ภายในวัดยังมี
พิพิธภัณฑ์เก็บวัตถุโบราณ ศิลาวาจิกรต่างๆ ของ
จังหวัดพะเยาเป็นจำนวนมาก และมีรอยพระพุทธรูป
บาทคู่จำลองซึ่งจำลองเป็นสายเส้นบนหินมีลักษณะ
ลวดลายประจำยามร้อยแปดภายในพระบาท

วัดศรีอุโมงค์คำ เป็นวัดที่มีพระเจดีย์
สมัยเชียงแสน ภายในประดิษฐานพระพุทธรูป
พระเจ้าล้านตื้อ หรือ หลวงพ่องามเมืองเรืองฤทธิ์
พระเจ้าล้านตื้อได้ชื่อว่าเป็นพระพุทธรูปสกุลช่าง
พะเยาที่มีเอกลักษณ์เฉพาะนับว่าเป็นพระพุทธรูป

กลุ่มภารกิจจดหมายเหตุและสารนิเทศท้องถิ่น

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้

NORTH CLIPPING 2554/ 00088

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	12 ก.พ. 2550	1	5680	5

ที่งดงามที่สุดองค์หนึ่งในล้านนา

นอกจากนี้ยังมีโบราณสถานเก่าแก่ของเมืองพะเยาซึ่งพบเห็นได้ที่วัดป่าแดง ภายในมีมูลดินเป็นซากวิหาร ซากแนวกำแพงและซากเจดีย์ มีองค์ประกอบแบบสุโขทัย 1 องค์ และยังได้มีการค้นพบศิลาจารึกที่บริเวณซากเจดีย์ ซึ่งจารึกว่าวัดนี้ชื่อว่า วัดพญาร่วง จารึกบนศิลาเมื่อกลางพุทธศตวรรษที่ 21 จากการสันนิษฐานของนักโบราณคดีคาดว่า วัดป่าแดงน่าจะสร้างขึ้นในสมัยของพญายูษฐิระ เจ้าเมืองพิษณุโลกที่อพยพมาอยู่กับฝ่ายล้านนา และได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าเมืองพะเยา

พระธาตุแช่ไร่ มีลักษณะทางศิลปกรรมแบบพื้นเมืองล้านนาที่มีอายุราวพุทธศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะลักษณะส่วนยอดของเจดีย์มีกลุ่มบัวซึ่งแสดงลักษณะเฉพาะที่พบมากในเมืองเชียงแสน นับเป็นโบราณสถานเก่าแก่แห่งหนึ่งที่มีคุณค่าแก่การศึกษาถึงอดีตของอาณาจักรสุโขทัย

จักรพงษ์ คำบุญเรือง

jakpong@chiangmainews.co.th